

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
(neljäs jaosto)

18 päivänä huhtikuuta 2007 *

Asiassa T-195/05,

Deloitte Business Advisory NV, kotipaikka Bryssel (Belgia), edustajinaan asianajajat
D. Van Heuven, S. Ronse ja S. Logie,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinnään L. Pignataro-Nolin ja E. Manhaeve,

vastaajana,

jossa on kyse yhtäältä komission päätöksen, jolla hylätään Euphetin tarjous sellaista julkista hankintaa varten, jonka otsikkona on "[terveys- ja kuluttaja-asioiden pääosaston] poliittisen toiminnan alojen arviointia koskeva puitesopimus, erä nro 1 (kansanterveys) – tarjouspyyntö SANCO/2004/01/041", ja toisaalta kyseisen tarjouskilpailun ratkaisemista kolmannen osapuolen eduksi koskevan komission päätöksen kumoamista koskevasta vaatimuksesta,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja H. Legal sekä tuomarit I. Wyszniowska-Białecka ja E. Moavero Milanesi,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Plingers,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.10.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- ¹ Komission palveluhankintasopimuksia koskevat Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavasta varainhoitoasetuksesta 25.6.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 (EYVL L 248, s. 1; jäljempänä varainhoitoasetus) ensimmäisen osan V osaston säännökset sekä varainhoitoasetuksen soveltamissäännöistä 23.12.2002 annetun komission asetuksen (EY, Euratom) N:o 2342/2002 (EYVL L 357, s. 1; jäljempänä soveltamissäännöt) säännökset.

- 2 Varainhoitoasetuksen 89 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Talousarviosta kokonaan tai osittain rahoitettavissa julkisissa hankinnoissa on noudatettava avoimuuden, suhteellisuuden, tasapuolisen kohtelun ja syrjimättömyyden periaatteita.”

- 3 Varainhoitoasetuksen 94 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Hankintamenettelyn ulkopuolelle suljetaan ehdokas tai tarjoaja, joka kyseisen hankintamenettelyn yhteydessä:

a) on jäävi – –”

- 4 Varainhoitoasetuksen 99 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Hankintamenettelyn aikana hankintaviranomainen ja ehdokas tai tarjoaja saa olla yhteydessä toisiinsa ainoastaan silloin, kun avoimuuden ja tasapuolisen kohtelun periaatteet voidaan turvata. Yhteydenotot eivät saa johtaa sopimusehtojen tai alkuperäisten tarjousehtojen muuttamiseen.”

5 Soveltamissääntöjen 138 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tarjouksen hyväksymisessä voidaan noudattaa jompaakumpaa seuraavista menettelyistä:

a) valitaan tarjouskilpailuun lähetetyistä sääntöjenmukaisista ja perusteet täyttävistä tarjouksista hinnaltaan halvin;

b) valitaan kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous.

2. Kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous on se, jonka hinta/laatusuhde on paras, kun otetaan huomioon hankinnan kohteen mukaan määritellyt perusteet, kuten toimituksen hinta, tekniset ansiot, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, ympäristönäkökohdat, käyttökustannukset, kannattavuus, toteuttamis- tai toimitusaika sekä huoltopalvelut ja tekninen tuki – ”

6 Soveltamissääntöjen 146 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Osallistumishakemukset ja tarjoukset, joista puuttuu tarjouskilpailuasiakirjoissa vaadittuja olennaisia osia tai jotka eivät täytä niissä asetettuja erityisvaatimuksia, hylätään.

Arviointikomitea voi kuitenkin pyytää ehdokasta tai tarjoajaa täydentämään hakemustaan valintakelpoisuuden ja kelpoisuusvaatimusten täyttämättömyyden osoittavien todisteiden osalta tai esittämään tarvittavat todisteet komitean esittämässä määräajassa – –”

- 7 Soveltamissääntöjen 147 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”– – hankintaviranomainen tekee päätöksensä, jossa mainitaan ainakin:

- a) sen oma nimi ja osoite sekä hankinnan tai puitesopimuksen kohde ja arvo;
- b) hylättyjen ehdokkaiden tai tarjoajien nimet sekä hylkäämisperustelut;
- c) arvioitaviksi valittujen ehdokkaiden tai tarjoajien nimet sekä valintaperustelut;
- d) poikkeuksellisen alhaiseksi katsottujen tarjousten hylkäämisperustelut;
- e) hyväksytyjen ehdokkaiden tai toimeksisaajan nimi, ratkaisun perustelut etukäteen ilmoitettujen valinta- ja ratkaisuperusteiden kannalta ja, jos tiedossa, se osuus hankinnasta tai puitesopimuksesta, jonka toimeksisaaja aikoo teettää alihankintana;

f) neuvottelumenettelyn osalta on esitettävä ne 126, 127, 242, 244, 246 ja 247 artiklassa tarkoitetut tapaukset, joiden perusteella kyseiseen menettelyyn on päädytty;

g) tarvittaessa seikat, joiden perusteella hankintaviranomainen on päättänyt luopua tarjouskilpailun kohteena olleen hankinnan tekemisestä.”

8 Soveltamissääntöjen 148 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tarjousten avaamisen jälkeen hankintaviranomainen voi ottaa yhteyden tarjoajaan, jos tarjousta on selvennettävä tai jos siinä olevia ilmeisiä asiavirheitä on korjattava; yhteydenotto ei kuitenkaan saa johtaa tarjousehtojen muuttamiseen.”

Asian tausta

9 Komissio julkaisi 14.12.2004 Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa (EUVL 2004, S 243) hankintailmoituksen puitesopimuksen tekemiseksi otsakkeella ”[terveys- ja kuluttaja-asioiden pääosaston] toiminta-alojen arviointia koskeva puitesopimus, erä nro 1 (kansanterveys) – tarjouspyyntö SANCO/2004/01/041” (jäljempänä puitesopimus).

- 10 Tarjouspyyntömenettelyä koskevien asiakirjojen (jäljempänä tarjouspyyntöasiakirjat) kohdista 7.1.3 ja 7.1.4 ilmenee, että puitesopimuksen on kohdistuttava erityisesti yhteisön kansanterveysalan toimintaohjelman (2003–2008) hyväksymisestä 23.9.2002 tehdyllä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä N:o 1786/2002/EY (EYVL L 271, s. 1) perustetun yhteisön kansanterveysalan toimintaohjelman arviointiin.
- 11 Tarjouspyyntöasiakirjoissa jaetaan puitesopimuksen täytäntöönpanemiseksi toteutettavat tehtävät kahteen pääasialliseen tehtävään. Ensimmäinen tehtävä (pääasiallinen tehtävä nro 1) koostuu tiettyjen tutkimusten toteuttamisesta ja tiettyjen palvelujen tuottamisesta silmällä pitäen yhteisön ohjelmien ja politiikkojen suunnittelua ja valmistelua, niiden ennakoarviointia sekä ”arviointitoimintojen organisointia”. Toinen tehtävä (pääasiallinen tehtävä nro 2) koostuu ohjelmien, politiikkojen ja muiden toimintojen väliarviointien, loppuarviointien ja jälkiarviointien toteuttamisesta. Tarjouspyyntöasiakirjojen mukaan puitesopimuksen on mahdollistettava erillissopimusten tekeminen komission tarpeiden mukaan. Se on lisäksi tehtävä pääsääntöisesti 24 kuukaudeksi, ja sopimusta voidaan jatkaa enintään kaksi kertaa 12 kuukaudeksi kerrallaan.
- 12 Tarjouspyyntöasiakirjoihin sisältyy lisäksi useita nimenomaisia perusteita, joilla tarjoaja voidaan sulkea tarjouskilpailun ulkopuolelle.
- 13 Yksi ulkopuolelle sulkemisperusteista, joka mainitaan tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdassa, jossa toistetaan varainhoitoasetuksen 94 artikla, kuuluu seuraavasti:

”Hankintamenettelyn ulkopuolelle suljetaan ehdokas tai tarjoaja, joka kyseisen hankintamenettelyn yhteydessä:

a) on jäävi – –”

14 Kyseistä hankintaa koskevan tarjouksen tekemiseksi Deloitte Business Advisory NV muodosti London School of Hygiene and Tropical Medicinen (Lontoon terveydenhoidon ja trooppisen lääketieteen instituutti), Nederlandse Organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoekin (Alankomaiden sovelletun tieteellisen tutkimuksen järjestö, TNO) ja Istituto superiore di sanità (Italian korkeamman asteen terveysinstituutti) kanssa yhteenliittymän Euroopan kansanterveyden arvioimiseksi (European Public Health Evaluation Task Force, jäljempänä Euphet); sitä avustivat muut yksiköt, kuten Karolinska Institutet (Ruotsin lääketieteellinen tutkimus- ja koulutuskeskus). Kantaja toimii tämän ryhmän laillisena edustajana.

15 Euphet teki 10.2.2005 komissiolle tarjouspyyntömenettelyn puitteissa tarjouksen. Euphetin tarjous sisältää kohdan, jonka otsake on ”Riippumattomuus” ja joka on laadittu käyttämällä seuraavaa sanamuotoa:

”Euphet ymmärtää ja hyväksyy sen, että yhdelläkään arviointiorganisaatiolla tai sen edustajalla ei saisi olla vähäisintäkään tosiasiallista tai potentiaalista eturistiriitaa niiden suorittaessa tehtävänsä puitesopimuksen täytäntöönpanemiseksi. Vakuutamme, että kaikki Euphetin osanottajat ovat täysin riippumattomia komissiosta ja että emme näe mitään todellista riskiä tältä osin. Sitoudumme lisäksi toteuttamaan yksityiskohtaisen ennakkovalvonnan jokaisen erillissopimuksen yhteydessä sen takaamiseksi, että työryhmät, joita ehdotamme, koostuvat jäsenistä, jotka voivat työskennellä täysin itsenäisesti ja toimittaa objektiivisen, ulkopuolisen ja riippumattoman arvioinnin. Jos hankkeita toteutettaessa ilmenisi jokin ongelma, jolla voisi olla vaikutusta tähän tärkeään periaatteeseen, ilmoittaisimme siitä välittömästi komissiolle ja etsisimme ratkaisua yhteisymmärryksessä komission kanssa.”

16 Komissio ilmoitti 22.4.2005 päivätyllä kirjeellään Euphetille, että sen tarjous oli hylätty, koska arviointikomitea, johon tarjouskilpailua koskeva asia oli viety, oli päättänyt sille kannalle, että sen osalta oli olemassa eturistiriidan riski (jäljempänä hylkäävä päätös). Hylkäävässä päätöksessä komissio toteaa seuraavaa:

”Arviointikomitea on tutkinut tarjoukset mahdollisten eturistiriitojen suhteen – –. [Eturistiriidan tai jääviyden] käsite on määritelty sopimusluonnoksessa, joka sisältyi tarjouspyyntöasiakirjoihin. Tämä määritelmä kuuluu seuraavasti:

”Tarjouskilpailun voittaja toteuttaa kaikki välttämättömät toimenpiteet sellaisten tilanteiden välttämiseksi, jotka voivat vaarantaa sopimuksen puolueettoman ja objektiivisen täytäntöönpanon. Tällainen eturistiriita voi syntyä erityisesti, kun kyseessä ovat taloudelliset intressit, poliittiset tai kansalliset liitännät, perhe- tai tunnesiteet tai mitkä tahansa muut yhteiset intressit.”

Arviointisopimuksen yhteydessä [eturistiriita]tilanne voi syntyä, jos tarjouksen tekijä osallistuu tai on osallistunut arvioinnin kohteen täytäntöönpanoon. Tämä tilanne voi johtaa siihen, että arvioija joutuu arvioimaan omaa työtään ja saa siten aikaan suuren riskin siitä, että eturistiriita vaikuttaa sen objektiivisuuteen, joka on olennainen tekijä arvioinnissa. Tarjouspyyntöasiakirjoissa korostetaan myös, että arvioinnin objektiivisuus on taattava.

Seuraavassa tietoja, jotka on kerätty Euphetin pääasiallisten osanottajien osallisuudesta [terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:n] toimintoihin:

- London School of Hygiene and Tropical Medicine on tehnyt suuren joukon tukisopimuksia (luettelossa mainitaan 14) [terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:n] kanssa;

- TNO on tehnyt suuren joukon tukisopimuksia [terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:n] kanssa ja kansanterveyden alalla;
- Istituto superiore di sanità on tehnyt tukisopimuksen [terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:n] kanssa ja kansanterveyden alalla ja tarkoituksena on allekirjoittaa toinen sopimus lähikuukausien aikana;
- Karolinska Institutet on tehnyt suuren joukon tukisopimuksia [terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:n] kanssa sekä kansanterveyden alalla.

Arviointikomitea on päätellyt, että Euphet ei myönnä, että jotkut sen yhteenliittymän osanottajista osallistuvat merkittävällä tavalla kansanterveysohjelman toteuttamiseen. Kun otetaan huomioon [eturistiriidan] huomattava riski, yksityiskohtainen ja konkreettinen selitys olisi ollut tarpeen, jotta olisi ollut mahdollista riittävästi ymmärtää, miten [eturistiriitaa] koskeva kysymys olisi voitu ratkaista ja siihen liittyvät riskit poistaa. Ehdotettu lähestymistapa ei kuitenkaan ole riittävä eikä tarjoaja ole esittänyt mitään tyydyttäviä takeita [eturistiriitojen] poistamisesta.”

- ¹⁷ Komissio kuitenkin lisää hylkäävässä päätöksessä, ettei se allekirjoita puitesopimusta tarjouskilpailun voittajan kanssa, ennen kuin kahden viikon määräaika on kulunut.
- ¹⁸ Euphet vastusti komission kantaa 3.5.2005 päivätyssä kirjeessään, ja se kehotti erityisesti komissiota reagoimaan 4.5.2005 mennessä, sillä muussa tapauksessa se nostaisi kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa.

- 19 Komissio ilmoitti 4.5.2005 lähettämällään faksilla vastaanottaneensa Euphetin kirjeen ja totesi seuraavaa:

”Koska tarvitsemme enemmän aikaa kirjeessänne esittämienne kysymysten tarkastelua varten, emme allekirjoita sopimusta ennen kuin 15 päivän ylimääräinen määräaika, joka alkaa tämän kirjeen lähettämispäivästä, on kulunut.”

- 20 Komissio vastasi 19.5.2005 lähettämällään faksilla, että se pysyttää kantansa Euphetin tarjouksen hylkäämisestä.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

- 21 Kantaja nosti 19.5.2005 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nyt esillä olevan kanteen.
- 22 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon samana päivänä saapuneessa erillisessä asiakirjassa kantaja on esittänyt välitoimihakemuksen siitä, että yhtäältä hylkäävän päätöksen ja tarjouskilpailun ratkaisemista toisen tarjoajan hyväksi koskevan päätöksen (jäljempänä tarjouskilpailun ratkaisemista koskeva päätös) täytäntöönpanoa lykättäisiin ja toisaalta kiellettäisiin komissiota ensinnäkin ilmoittamasta tarjouskilpailun ratkaisemista koskevasta päätöksestä tarjouskilpailun voittajalle ja toiseksi allekirjoittamasta siihen liittyvää sopimusta 2,5 miljoonan euron sakon uhalla.

- 23 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti kielsi 26.5.2005 antamallaan määräyksellä komissiota allekirjoittamasta puitesopimusta, ennen kuin välitoimihakemusta koskeva määräys olisi annettu.
- 24 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti hylkäsi välitoimihakemuksen 20.9.2005 antamallaan määräyksellä.
- 25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.
- 26 Asianosaisten suulliset lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 11.10.2006 pidetyssä istunnossa.
- 27 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin
- toteaa, että kanne on perusteltu
 - kumoaa hylkäävän päätöksen
 - kumoaa tarjouskilpailun ratkaisemista koskevan päätöksen
 - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

28 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- toteaa, että kantajan vaatimus on perusteeton, ja hylkää kanteen

- velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

29 Kanteensa tueksi kantaja esittää pääasiallisesti kaksi kanneperustetta, jotka koskevat sitä, että Euphet on lainvastaisesti suljettu tarjouspyyntömenettelyn ulkopuolelle eturistiriidan riskin olemassaolon vuoksi, ja sitä, että siltä on lainvastaisesti evätty mahdollisuus antaa eturistiriitaa koskevia täydentäviä tietoja.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee Euphetin lainvastaista sulkemista tarjouspyyntömenettelyn ulkopuolelle eturistiriidan riskin vuoksi

30 Kantaja pyrkii väitteillään pääasiallisesti näyttämään toteen ensinnäkin hylkäävän päätöksen perustelujen puuttumisen eturistiriidan olemassaolon osalta, toiseksi eturistiriidan puuttumisen ja kolmanneksi luottamuksensuojan periaatteen loukkauksen sekä soveltamissääntöjen 138 artiklan rikkomisen.

Eturistiriidan olemassaoloa koskevan perusteluvollisuuden laiminlyönti

– Asianosaisten lausumat

- 31 Kantaja väittää ensimmäisen kanneperusteensa ensimmäisessä osassa, joka koskee yleisen perusteluvollisuuden laiminlyöntiä ja soveltamissääntöjen 147 artiklan 3 kohdan rikkomista, että hylkäävää päätöstä on perusteltu eturistiriidan olemassaolon osalta virheellisellä ja riittämättömällä tavalla.
- 32 Komissio on kantajan mukaan perustellut virheellisesti hylkäävää päätöstään, koska arviointikomitea, jonka kertomuksen tietyt osat on toistettu tässä päätöksessä, on päättellyt virheellisesti, että Euphet ei myönnä, että jotkut sen yhteenliittymän osanottajista osallistuvat merkittävällä tavalla kansanterveysohjelman toteuttamiseen. Euphetin tarjouksessa on kuitenkin selvästi todettu sen tiettyjen osanottajien osallistuminen meneillään oleviin terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:n toimintoihin.
- 33 Kantajan mukaan komissio on myös perustellut hylkäävää päätöstään riittämättömällä tavalla, koska se ei ole missään vaiheessa täsmentänyt, miksi Euphetin ehdottama ratkaisu olisi riittämätön eikä antaisi tyydyttäviä takeita siitä, että eturistiriidat voitaisiin välttää. Kantaja väittää lisäksi, että vaikka tarjouspyynnössä vaadittiin vähintään seitsemän asiantuntijaa, Euphetin tarjous sisälsi 65 ansioluetteloa, joista 45 oli henkilöiltä, joilla ei ollut mitään tekemistä komission mainitsemien organisaatioiden kanssa, ja olisi siis ollut aina mahdollista suorittaa eri tehtävät ilman, että olisi syntynyt eturistiriitaa. Ne 20 henkilöä, joilla oli yhteyksiä komission mainitsemiin organisaatioihin, olisivat olleet eturistiriidassa vain, jos he joutuisivat suorittamaan toimintoja pääasiallisen tehtävän nro 2 D-tyypin osalta, joka sisältää monenlaisia osa-alueita, mikä mahdollistaa heidän kiinnittämisenensä lukuisiin arviointitehtäviin ilman mitään eturistiriidan riskiä. Koska valintaedellytykset olivat erityisen ankarat, Euphet oli pyrkinyt keräämään suuren määrän asiantuntijoita,

joiden kokemus terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:n toiminnoissa oli huomattava. Näin ollen välttämätön ja riittävä edellytys oli sen mukaan ollut eturistiriitojen ratkaisemistavan esittäminen, minkä edellytyksen Euphet oli täyttänyt nyt esillä olevassa asiassa.

- 34 Toissijaisesti kantaja korostaa, että se, että yksi tai useampi Euphetin osanottajista olisi saanut tukia komissiolta, ei ole seikka, joka voi kyseenalaistaa niiden objektiivisuuden kaikissa olosuhteissa, ja että komissio vetoaa ensimmäisen kerran vastineessaan tähän osatekijään ja siihen, että eri asiantuntijat olivat saaneet tukia terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:lta.
- 35 Kantajan mukaan on komission tehtävä esittää konkreettisia todisteita siitä, että tietty tarjoaja on eturistiriitatilanteessa, ja jos tällaisen riskin vuoksi voitaisiin perustella tarjoajan poissulkeminen, mikä ei ole asian laita, komission olisi ilmoitettava tästä selvästi tarjouspyynnössään niin, että näin varoituksen saaneet tarjoajat voisivat ottaa huomioon tämän riskin työryhmiensä kokoonpanossa.
- 36 Komissio kiistää aluksi moitteen siitä, että hylkäävä päätös olisi virheellisesti perusteltu, sillä se arvioi katsoneensa perustellusti, että Euphet ei myöntänyt, että jotkut sen osanottajista olivat osallistuneet merkittävällä tavalla nyt kyseessä olevan kansanterveysohjelman toteuttamiseen. Vaikka tiettyjen Euphetin osanottajien ansioluettelo olikin paljastanut heidän osallistuneen kansanterveyttä koskevan yhteisön toimintaohjelman toteuttamiseen, Euphet ei ollut katsonut tarpeelliseksi mainita komissiolle mahdollisesta eturistiriidan riskistä todetessaan seuraavaa:

”Vakuutamme, että kaikki Euphetin osanottajat ovat täysin riippumattomia komissiosta ja että emme näe mitään todellista riskiä tältä osin.”

- 37 Lisäksi komissio on tarkoituksellisesti ilmaissut sanamuodoltaan yleisesti varainhoitoasetuksen 94 artiklassa mainitun ja tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdassa toistetun eturistiriitaan perustuvan poissulkemisperusteen, koska eturistiriidan olemassaolon arviointi edellyttää hankintaviranomaisen suorittamaa konkreettista tutkimista asiakirja-aineistoon sisältyvien seikkojen perusteella.
- 38 Tämän jälkeen komissio katsoo selittäneensä riittävästi niitä syitä, joiden vuoksi se katsoi, että Euphetin osalta oli olemassa eturistiriita. Se lisää, että sen 19.5.2005 päivätty kirje ei ollut jälkikäteinen perustelu, vaan se oli vastaus Euphetin asianajajien 3.5.2005 päivätyssä yksityiskohtaisessa kirjeessä esille tuomiin väitteisiin. Näin ollen viimeksi mainittu oli riittävän tietoinen hylkäävän päätöksen perusteluista.
- 39 Lopuksi komissio kiistää kantajan väitteen siitä, että olisi aina ollut mahdollista suorittaa tiettyjä arviointitehtäviä ilman eturistiriidan riskiä, koska tarjous sisälsi 65 ansioluetteloa, joista 45 oli henkilöiltä, joilla ei ollut mitään yhteyttä niihin Euphetin osanottajiin, joiden osalta komissio oli todennut eturistiriidan olemassaolon. Euphetin ehdottamalla kaikilla asiantuntijoilla ei nimittäin ollut samaa erityistä painoarvoa, ja Euphet luokitteli tarjouksessaan asiantuntijansa sen kokemuksen perusteella, joka heillä oli ”arviointin” ja ”kansanterveyden” aloilla. Tällä perusteella heidät arvosteltiin A:sta D:hen ulottuvalla asteikolla. Euphetin esittämien asiantuntijoiden pätevyyden tarkastelu osoittaa, että suurin osa niistä, joilla on korkein arvosana ja joilla voidaan olettaa olevan suurin merkitys arviointitehtävien konkreettisessa suorittamisessa, oli sidoksissa organisaatioihin, jotka saivat merkittäviä tukia komissiolta kansanterveyden alaa koskevien yhteisön ohjelmia koskevien toimien toteuttamiseksi. Kukin yhteenliittymän osanottaja kuului myös sopimuskomiteaan, joka valvoi hankinnan toteuttamista. Lisäksi kantaja oli yrittänyt luoda yhtenäisen työryhmän, eikä ollut uskottavaa, että nämä organisaatiot tai asiantuntijat olisi jätetty tiettyjen tehtävien ulkopuolelle, riippumatta niistä seurauksista, joita tällä olisi ollut suoritettavan työn laatuun.

- 40 Lisäksi komissio kiistää väitteen, jonka mukaan sen olisi pitänyt mainita nimenomaisesti ”eturistiriidan riski” erityisenä ulkopuolelle sulkemisen perusteena tarjouspyyntöasiakirjoissa ja jonka mukaan se olisi näin evännyt Euphetilta mahdollisuuden ottaa tämä riski huomioon.
- 41 Ensinnäkin poissulkemisperusteet mainitaan tyhjentävästi varainhoitoasetuksen 93 ja 94 artiklassa ja eturistiriidan tilanne mainitaan 94 artiklassa ja toistetaan sellaisenaan tarjouspyyntöasiakirjoissa.
- 42 Toiseksi Euphet oli ollut täysin tietoinen eturistiriitaa koskevasta ongelmasta tarjousta laadittaessa, koska se on todennut siinä seuraavaa: ”Euphet ymmärtää ja hyväksyy sen, että yhdelläkään arviointiorganisaatiolla tai sen edustajalla ei saisi olla vähäisintäkään tosiasiallista tai potentiaalista eturistiriitaa niiden suorittaessa tehtäväänsä puitesopimuksen täytäntöönpanemiseksi.” Tietoisena siitä, että paitsi tosiasiallinen, myös potentiaalinen eturistiriidan riski oli ristiriidassa puitesopimukseen liittyvien arviointitehtävien kanssa, Euphet kuitenkin totesi tarjouksessaan seuraavaa:
- ”Vakuutamme, että kaikki Euphetin osanottajat ovat täysin riippumattomia komissiosta ja että emme näe mitään todellista riskiä tältä osin.”
- 43 Kolmanneksi kantaja myöntää vastauksessaan eturistiriidan ongelman, kun organisaatiot osallistuvat yhteisön politiikan arviointiin niissä puitteissa, joissa ne ovat saaneet tukia, toteamalla, että ”on selvää, ettei yhteistyökumppani tai tämän yhteistyökumppanin asiantuntija voi osallistua sellaisen asiakirja-aineiston arviointiin, jonka puitteissa tämä yhteistyökumppani itse on saanut tukea”. Komissio palauttaa tältä osin mieliin, että kyseessä olevan yhteenliittymän kaikki osanottajat sekä useat sen käyttämistä asiantuntijoista saavat tukia terveys- ja kuluttaja-asioiden pääosastolta yhteisön kansanterveysohjelman täytäntöönpanemiseen liittyvien tiettyjen toimien toteuttamiseksi.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 44 Aluksi on todettava, että väitteet, jotka koskevat hylkäävän päätöksen virheellistä ja riittämätöntä perustelua, rajoittuvat asiallisesti komission arviointivirhettä sekä hylkäävän päätöksen perustelemattomuutta koskeviin väitteisiin. Näin ollen nämä kysymykset eivät kuulu komissiolle kuuluvan perusteluvollisuuden tarkastelun alaan, vaan hylkäävän päätöksen aineellisen analysoinnin alaan, ja niitä käsitellään siten tämän kanneperusteen toisen osan tarkastelun yhteydessä. Edellä esitetyjä väitteitä tarkastellaan nyt käsiteltävänä olevan osan yhteydessä vain siltä osin kuin niiden voidaan tosiasiallisesti katsoa koskevan perusteluvollisuuden laiminlyöntiä.
- 45 Tältä osin on palautettava mieliin, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvollisuuden laajuus riippuu kyseessä olevan toimen luonteesta ja siitä asiayhteydestä, jossa se on tehty. Perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmentävä toimielimen päättely siten, että yhtäältä niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa ja varmistaa, onko päätös hyvin perusteltu, ja että toisaalta yhteisöjen tuomioistuimet voivat tutkia toimenpiteen laillisuuden (asia C-350/88, Delacre ym. v. komissio, tuomio 14.2.1990, Kok. 1990, s. I-395, 15 ja 16 kohta ja asia T-217/01, Forum des migrants v. komissio, tuomio 9.4.2003, Kok. 2003, s. II-1563, 68 kohta).
- 46 Nyt esillä olevassa asiassa hylkäävässä päätöksessä mainitaan nimenomaisesti, että Euphetin tarjouksen poissulkeminen perustellaan sillä eturistiriidan riskillä, joka liittyy yhtäältä Euphetin pääasiallisten jäsenten saamiin tukiin ja toisaalta Euphetin tältä osin esittämien takeiden riittämättömyyteen.

- 47 Hylkäävässä päätöksessä siis ilmaistaan selkeästi ja yksiselitteisesti komission päättely siten, että yhtäältä niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa ja varmistaa, onko päätös hyvin perusteltu, ja että toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella voi tutkia toimenpiteen laillisuuden.
- 48 Tästä seuraa, että hylkäävän päätöksen perustelujen puuttumista koskevaa kantajan väitettä ei voida hyväksyä. Näin ollen ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

Eturistiriidan puuttuminen

– Asianosaisten lausumat

- 49 Kantaja moittii komissiota ensimmäisen kanneperusteensa toisessa osassa siitä, että se on rikkonut varainhoitoasetuksen 94 artiklaa ja tarjouspyyntömenettelyä koskevia säännöksiä.
- 50 Ensinnäkään Euphetia ei voitu sulkea tarjouspyyntömenettelyn ulkopuolelle pelkästään siitä syystä, että oli olemassa eturistiriidan riski. Tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdassa tosin todetaan, että sopimusta ei voida tehdä niiden ehdokkaiden tai tarjoajien kanssa, jotka voivat olla eturistiriitatilanteessa hankintasopimuksen tekomenettelyn aikana, mutta eturistiriidan käsitettä ei kuitenkaan ole määritetty tarjouspyynnössä eikä varainhoitoasetuksen 94 artiklassa.

- 51 Puitesopimuksen II.3.1 artiklan nojalla eturistiriita, ja sitäkin suuremmalla syyllä pelkkä eturistiriidan riski, ei ole sinänsä poissulkemisen peruste. Riittää, että se, jota asia koskee, toteuttaa tarpeelliset toimenpiteet kaikkien eturistiriitojen tai niiden seurausten välttämiseksi. Siten mainitussa artikkelissa määrätään sopimusten täytäntöönpanon yhteydessä mahdollisesti ilmenevien eturistiriitojen ratkaisemis-menetelmästä. Komissio on kantajan mukaan siten ennakoanut eturistiriidan riskin hankinnan yhteydessä niin, että tällaisen riskin olemassaololla ei voida perustella poissulkemista.
- 52 Kantaja lisää, että Euphetin ehdottama ratkaisu ylitti suuresti puitesopimussuunnitelman vaatimukset, koska se ei ehdottanut yksinomaan jälkikäteistä ratkaisua eli sellaista, joka toteutetaan kunkin erillissopimuksen toteutusvaiheessa, vaan myös ennakkovalvontaa eli ehdokkaiden asiakirja-aineistojen laatimisvaiheessa suoritettavaa valvontaa erillissopimusten luonteen ja kohteen perusteella. Tällainen lähestymistapa mahdollistaa eturistiriidan riskin mahdollisimman suuren pienentämisen konkreettisen tehtävän suorittamisen yhteydessä. Euphetin henkilöstön riippumattomuus olisi tällä tavoin taattu tarjouksen liitteenä olleessa 10.2.2005 päivätyssä kirjeessä, jonka Euphet oli osoittanut komissiolle.
- 53 Kantaja väittää, että komissio ei voinut vaatia enempää Euphetilta, koska vielä kanteen nostamispäivänäkään erillissopimusten täsmällinen sisältö ei ollut tiedossa. Komissio ei siis olisi voinut sulkea Euphetia pois saamatta tietoonsa tehtävien erillissopimusten sisältöä yksityiskohtaisesti. Jos komissio toivoi voivansa sulkea yhden tarjoajan pois eturistiriidan riskin vuoksi, sen olisi pitänyt täsmentää tämä tarjouspyyntöasiakirjoissa.
- 54 Siten missään tarjouspyyntöasiakirjassa ei esitetty nimenomaista poissulkemisperustetta sellaisen tarjoajan osalta, jonka yhtä tai useampaa jäsentä koskivat meneillään olevat terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:n hankkeet, eikä tällaista poissulkemisperustetta voida hyväksyä, koska sitä ei ole mainittu varainhoitoasetuksen 94 artikkelissa eikä vahvistettu oikeuskäytännössä.

- 55 Kantaja väittää myös, että kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti on tehnyt 20.9.2005 antamassaan määräyksessä, on tehtävä ero sen oletaman välillä, että tarjoaja ”on hankintamenettelyn yhteydessä jäävi”, mikä oikeuttaisi sen poissulkemisen varainhoitoasetuksen 94 artiklan nojalla, ja sellaisen jääviyden eli eturistiriidan riskiä koskevan tilanteen välillä, johon komissio on nyt esillä olevassa asiassa vedonnut perustellakseen poissulkemista. Kantaja katsoo tämän määräyksen 88 kohdan perusteella, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä on määrittää tarjouspyyntömenettelyn ulkopuolelle sulkemiseksi välttämätön varmuusaste sekä komission harkintamarginaali sille, että se voi todeta eturistiriidan riskin olemassaolon. Kantajan mukaan komissio voi sulkea tarjoajan pois ja sen täytyy tämä tehdä vain, jos se toteaa todellisen eturistiriidan.
- 56 Toiseksi kantaja moittii komissiota siitä, ettei se ole tarkistanut konkreettisesti Euphetin tarjousta.
- 57 Tältä osin kantaja vetoaa oikeuskäytäntöön, jonka mukaan on kiellettyä sulkea tarjoaja abstraktisti pois suorittamatta konkreettisia tutkimuksia eturistiriitojen ratkaisemisesta (yhdistetyt asiat C-21/03 ja C-34/03, *Fabricom*, tuomio 3.3.2005, Kok. 2005, s. I-1559 ja asia T-160/03, *AF Con Management Consultants ym. v. komissio*, tuomio 17.3.2005, Kok. 2005, s. II-981, 75–78 kohta).
- 58 Komissio kiistää väitteen, jonka mukaan Euphet on suljettu tarjouspyyntömenettelyn ulkopuolelle pelkästään siitä syystä, että oli olemassa eturistiriidan riski.
- 59 Aluksi komissio toteaa, että varainhoitoasetuksen 94 artiklassa, joka toistetaan tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdassa, säädetään sellaisen tarjoajan poissulkemisesta, joka ”hankintamenettelyn yhteydessä” on ”jäävi”. Näillä säännöksillä tarkoitetaan erityisesti sellaisia eturistiriitatilanteita, joista on kysymys sopimuksen-

tekomenettelyvaiheesta alkaen ja jotka voivat vaikuttaa sopimuksen täytäntöönpanoon. Eturistiriidan riskin olemassaolo jo ennen sopimuksen tekemistä muodostaa näin ollen tarjouksen hylkäämisperusteen. Asia olisi toisin, jos eturistiriita, jota ei olisi olemassa hankintamenettelyssä, syntyisi sopimuksen täytäntöönpanovaiheessa. Viimeksi mainitussa tapauksessa sopimuslausekkeella neutralisoidaan mahdolliset eturistiriidat. Sopimuksen tekovaiheesta lähtien esiintyvä todellinen eturistiriidan riski on hyväksyttävä peruste hankintamenettelyn ulkopuolelle sulkemiseksi varainhoitoasetuksen 94 artiklan nojalla. Se, että todetaan, että vakava eturistiriidan riski on olemassa ”tulevaisuudessa” (sopimuksen täytäntöönpanohetkellä), merkitsee komission mukaan ”tosiasiallista” eturistiriitaa sopimuksen tekomenettelyn puitteissa.

- 60 Se, että tarjouspyynnössä ei aseteta tarjoajille alusta alkaen velvoitetta sisällyttää tarjoukseensa ehdotusta eturistiriidan korjaustoimenpiteistä, selittyy juuri sillä, että eturistiriidan toteaminen jo ennen sopimuksen tekemistä johtaa kyseisen tarjouksen poissulkemiseen tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdan ja varainhoitoasetuksen 94 artiklan nojalla.
- 61 Euphetin osalta eturistiriidan riski ei vaatinut mitään etukäteistä tietoa puitesopimuksen jälkeen tehtävien erillissopimusten täsmällisestä sisällöstä. Riitti, kun todettiin, että itse puitesopimuksen kohde huomioon ottaen Euphetin objektiivisuutta ja puolueettomuutta sille annettavien tehtävien toteuttamisessa voitiin vakavasti epäillä.
- 62 Euphetin tarjouksen konkreettisen valvonnan puuttumista koskevaan väitteeseen komissio vastaa, että arviointikomitea on nyt esillä olevassa asiassa tarkastanut konkreettisesti, oliko olemassa eturistiriita. Se oli komission mukaan todennut tässä yhteydessä, että kaikki yhteenliittymän osanottajat sekä useat mainituista asiantuntijoista saivat tukia terveys- ja kuluttaja-asioiden pääosastolta tiettyjen kansanterveyspalveluohjelmien toteuttamiseksi. Näiden organisaatioiden osallistuminen arvioinnin kohteen toteuttamiseen voisi johtaa siihen, että ne väli- tai jälkiarviointin

yhteydessä arvioivat omaa työtään, mikä vaarantaa niiden objektiivisuuden ja puolueettomuuden. Lisäksi ennakoarvioinnin yhteydessä on myös olemassa eturistiriidan riski, koska organisaatiot, jotka saavat säännöllisesti tukia tiettyjen ohjelmien toteuttamisessa, voisivat vaikuttaa näiden ohjelmien myöhempään kehitykseen ja suuntautumiseen.

- 63 Komissio kiistää ajatuksen siitä, että eturistiriita voisi syntyä vain yksittäisten ohjelmien väli- ja jälkiarvioinnin yhteydessä. Koska ennakoarviointien tavoitteena on tukea ja suunnata komission tulevaa politiikkaa kansanterveyden alalla, organisaatiot, jotka saavat säännöllisesti tukia, ovat komission mukaan taipuvaisia asettamaan omat intressinsä etusijalle tulevan toimintaohjelman suurten linjojen määrittelyssä.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 64 Euphetin tarjouksen hylkäävää päätöstä on perusteltu eturistiriidan riskillä tarjoajan osalta, sillä, ettei se ole myöntänyt tällaisen riskin olemassaoloa, ja sillä, että tarjouksesta puuttuvat konkreettiset ehdotukset tämän riskin poistamiseksi. Siten on aluksi yhtäältä ratkaistava, oliko komissiolla oikeus viitata eturistiriidan riskin olemassaoloon hylätäkseen Euphetin esittämän tarjouksen, ja toisaalta, tekikö se juuri tämän riskin olemassaolon perusteella hylkäävän päätöksen. Tämän jälkeen on tutkittava, oliko komissiolla perusteltua syytä katsoa, että väitetty eturistiriidan riski oli todella olemassa nyt esillä olevassa asiassa.

- 65 Hylkäävän päätöksen oikeudellisena perustana on varainhoitoasetuksen 94 artikla, joka toistetaan tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdassa, jossa määrätään sellaisen

tarjoajan sulkemisesta hankintamenettelyn ulkopuolelle, joka ”kyseisen hankintamenettelyn yhteydessä” on ”jäävi”. Lisäksi hylkäävässä päätöksessä esitetään eturistiriidan määritelmäksi puitesopimuksen II.3.1 artiklan sanamuotoa, jonka mukaan ”tarjouskilpailun voittaja toteuttaa kaikki välttämättömät toimenpiteet sellaisten tilanteiden välttämiseksi, jotka voivat vaarantaa sopimuksen puolueettoman ja objektiivisen täytäntöönpanon. Tällainen eturistiriita voi syntyä erityisesti, kun kyseessä ovat taloudelliset intressit, poliittiset tai kansalliset liitännät, perhe- tai tunnesiteet tai mitkä tahansa muut yhteiset intressit”. Puitesopimuksen II.3.1 artiklassa todetaan myös, että ”tarjouskilpailun voittaja varmistaa, että sen henkilöstö, hallintokomitea ja sen johto eivät joudu tilanteisiin, joissa voi syntyä eturistiriita”.

66 Varainhoitoasetuksen 94 artiklaa sovelletaan sen sanamuodon mukaan kaikkiin julkisiin hankintoihin, jotka ovat kokonaan tai osittain rahoitetut yhteisöjen talousarviosta. Siinä ei siis tehdä eroa sen mukaan, koskeeko kyseinen hankintamenettely puitesopimusta vai muuntyyppistä sopimusta.

67 Tämän säännöksen perusteella saadaan tarjoaja kuitenkin sulkea hankintamenettelyn ulkopuolelle vain, jos siinä tarkoitettu eturistiriitatilanne on todellinen eikä hypoteettinen. Tämä ei tarkoita, että eturistiriidan riski olisi riittämätön tarjouksen poissulkemiseksi. Eturistiriita voi periaatteessa konkretisoitua vain sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä. Ennen sopimuksen tekemistä eturistiriita voi olla vain potentiaalinen ja varainhoitoasetuksen 94 artikla tarkoittaa siis riskiä koskevaa päätelmää. Tämän riskin on oltava tosiasiallisesti todettu tarjouksen ja tarjoajan tilanteen konkreettisen arvioinnin perusteella, jotta tarjoaja voitaisiin sulkea menettelyn ulkopuolelle. Pelkkä eturistiriidan mahdollisuus ei tätä varten riitä.

68 Tästä seuraa, että puitesopimuksen tekomenettelyssä on otettava huomioon se, että erillissopimukset, joiden tekeminen edellyttää eturistiriidan riskin puuttumisen tarkistamista, on periaatteessa tehtävä ennen kuin puitesopimuksen saajalle uskotaan erityisten tehtävien suorittaminen. Näin ollen eturistiriitatilanteen

toteutumisriskin on katsottava olevan olemassa vain sellaisten ratkaisevien olosuhteiden vuoksi, jotka aiheuttavat sen, että tarjoaja on kykenemätön välttämään puolueellisuusriskin puitesopimukseen kuuluvien useimpien tehtävien suorittamisessa.

69 Nyt esillä olevassa asiassa hylkäävä päätös saattoi siis perustellusti tarkoittaa todellista eikä hypoteettista eturistiriitatilannetta ja juuri tämän todellisen eturistiriitatilanteen olemassaolon vuoksi komissio teki tämän päätöksen.

70 Kuten edellä 16 kohdassa on esitetty, hylkäävässä päätöksessä todetaan, että Euphetin pääasialliset osanottajat osallistuvat terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:n toimintoihin erityisesti, koska niillä on suuri joukko tukisopimuksia tällä alalla sekä kansanterveysalalla, vaikka Euphet ei myönnäkään jäsentensä osallistumista kansanterveysohjelman täytäntöönpanoon.

71 Komissio on myös todennut, että suurin osa kokeneimmista Euphetin ehdottamista asiantuntijoista oli sidossuhteessa organisaatioihin, jotka olivat saaneet merkittäviä tukia komissiolta kansanterveysalan yhteisön ohjelmiin liittyvien tehtävien toteuttamiseksi, eikä tätä toteamusta ole kiistetty.

72 Kun hylkäävässä päätöksessä ja 19.5.2005 päivätyssä vahvistuskirjeessä päätellään tällä perusteella eturistiriidan riskin olemassaolo, joka luokitellaan ”suureksi”, komissio on siten katsonut, että eturistiriitatilanne oli lähtökohtaisesti olemassa hankintamenettelystä alkaen, vaikka se ei vielä ollutkaan konkretisoitunut seuraamusten tasolla.

- 73 Tästä seuraa, että komissio on hyvinkin tutkinut Euphetin tarjouksen varainhoitoasetuksen 94 artiklan sekä tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdan perusteella. Näin ollen kantajan väitettä siitä, että sen tarjouksen hylkäämiseksi on otettu huomioon näissä säännöksissä esiintymättömiä kriteerejä, ei voida hyväksyä.
- 74 Kantajan esittämät päinvastaiset väitteet eivät pysty horjuttamaan tätä päätelmää.
- 75 Väite siitä, että puitesopimuksen II.3.1 artikla olisi sovellettavissa ainoastaan sellaisiin eturistiriitoihin, jotka syntyvät puitesopimuksen täytäntöönpanon aikana muttei jo tarjouspyyntömenettelyvaiheesta alkaen, on merkityksetön, koska nyt esillä olevassa asiassa eturistiriita on olemassa jo hankintasopimusta tehtäessä, minkä perusteella tarjous voidaan sulkea pois varainhoitoasetuksen 94 artiklan ja tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdan nojalla. Samasta syystä kantaja väittää turhaan, että sen ehdottama eturistiriidan ratkaisu ylitti puitesopimuksen vaatimukset, koska se sisälsi myös ennakkovalvonnan eli ehdokkaiden asiakirja-aineistojen laatimisvaiheessa suoritettavan valvonnan erillissopimusten luonteen ja kohteen perusteella.
- 76 Koska toisin kuin kantaja väittää, puitesopimuksen kohde oli myös nimenomaisesti määritelty, komissio on voinut pätevästi todeta, että Euphetin pääasiallisten osanottajien objektiivisuutta voidaan saatujen tukien vuoksi vakavasti epäillä tarjouksen jättämisestä lähtien, koska tämä tilanne saattaa johtaa hylkäävässä päätöksessä todetulla tavalla siihen, että arvioija arvioi omaa työtään, aiheuttaen siten eturistiriidan.
- 77 Tämän jälkeen siitä, oliko komissiolla perusteltu syy todeta nyt esillä olevassa asiassa eturistiriitatilanteen olemassaolo Euphetin osalta ja katsoa, että tämä ei myöntänyt

tällaista riskiä, on korostettava, että kuten edellä 70 kohdassa on todettu, komissio toteaa hylkäävässä päätöksessään ilman, että kantaja olisi kiistänyt tätä, että arviointikomitea on todennut, että Euphetin pääasialliset osanottajat olivat tehneet useampia eli lukuisia tukisopimuksia terveys- ja kuluttaja-asioiden PO:n kanssa erityisesti kansanterveysalalla. Kun otetaan huomioon puitesopimuksen kohde eli "[terveys- ja kuluttaja-asioiden] pääosaston poliittisten toiminta-alojen arviointi (kansanterveys)", komissio on perustellusti katsonut hankintasopimuksen tekome-nettelyvaiheesta lähtien, että oli olemassa eturistiriita, joka saattoi vaarantaa Euphetin puolueettomuuden ja objektiivisuuden puitesopimuksen täytäntöönpanossa. Lisäksi komissio palauttaa mieliin hylkäävässä päätöksessään, että Euphetin tarjouksessa täsmennettiin, että "Euphet ymmärtää ja hyväksyy sen, että yhdelläkään arviointiorganisaatiolla tai sen edustajalla ei saisi olla vähäisintäkään tosiasiallista tai potentiaalista eturistiriitaa niiden suorittaessa tehtäväänsä puitesopimuksen täytäntöönpanemiseksi. Vakuutamme, että kaikki Euphetin osanottajat ovat täysin riippumattomia komissiosta ja että emme näe mitään todellista riskiä tältä osin". Näin ollen on todettava, että komissio on perustellusti päätellyt hylkäävässä päätöksessään tästä, että "Euphet ei myön[tänyt], että jotkut sen yhteenliittymän osallistujista osallistu[ivat] merkittävällä tavalla kansanterveysohjelman toteuttamiseen" ja että "kun otetaan huomioon [eturistiriidan] huomattava riski, yksityiskohtainen ja konkreettinen selitys olisi ollut tarpeen, jotta olisi ollut mahdollista riittävästi ymmärtää, miten [eturistiriitaa] koskeva kysymys olisi voitu ratkaista ja siihen liittyvät riskit poistaa".

78 Edellä todetusta seuraa, että komissio on voinut pätevästi katsoa, että Euphetin tarjous oli suljettava hankintamenettelyn ulkopuolelle varainhoitoasetuksen 94 artiklan ja tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdan mukaisesti.

79 Kantajan väite siitä, että on kiellettyä sulkea pois tarjoaja abstraktisti tutkimatta sen tarjousta konkreettisesti, erityisesti sen ehdottamaa eturistiriitojen ratkaisua, on perusteeton.

80 Edeltävistä toteamuksista johtuu, että komissio on nyt esillä olevassa asiassa tutkinut konkreettisesti Euphetin esittämän tarjouksen, ennen kuin se on päättänyt sulkea sen hankintamenettelyn ulkopuolelle. Lisäksi eturistiriitojen ratkaisua koskevan ehdotuksen väitetyllä puuttumisella ei ole merkitystä, koska komissiolla oli velvollisuus hylätä Euphetin tarjous eturistiriitatilanteen takia varainhoitoasetuksen 94 artiklan ja tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdan nojalla.

81 Edellä todettu huomioon ottaen kantajan väitettä eturistiriidan puuttumisesta ei voida hyväksyä ja ensimmäisen kanneperusteen toinen osa on hylättävä.

Luottamuksensuojan periaatteen loukkaaminen ja soveltamissääntöjen 138 artiklan rikkominen

– Asianosaisten lausumat

82 Kantaja väittää ensimmäisen kanneperusteensa kolmannessa osassa, että komissio oli aikaisemmin hyväksynyt Euphetin tarjouksessaan ehdottaman eturistiriitojen ratkaisun, vaikka kyseessä olivatkin toiset pääosastot. Koska komissio on poikennut aiemmasta politiikastaan, se on kantajan mukaan loukannut luottamuksensuojan periaatetta.

83 Kantaja lisää, että jos komissio Euphetin tarjouksen virheellisesti hylättyään tekee sopimuksen kolmannen osapuolen kanssa, se rikkoo soveltamissääntöjen 138 artiklaa.

84 Komissio väittää, että kantaja ei perustele riittävästi luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista koskevaa väitettään.

85 Se kiistää myös sen, että sopimuksen tekeminen kolmannen osapuolen kanssa merkitsisi soveltamissääntöjen 138 artiklan rikkomista. Tässä säännöksessä erotellaan sen mukaan ainoastaan kaksi mahdollista hankintamenettelymuotoa eli tarjouskilpailu tai kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen hyväksyminen. Se, että Euphetin tarjous hyväksyttiin valinta- ja hyväksymisvaiheeseen, ei merkinnyt sitä, että tarjouskilpailu ratkaistaisiin välttämättä sen hyväksi.

– Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

86 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan oikeus vaatia luottamuksensuojaa, joka on yksi yhteisön perustavanlaatuisista periaatteista, koskee kaikkia oikeussubjekteja, jotka ovat sellaisessa tilanteessa, josta ilmenee, että heille on yhteisön toimielimen antamien täsmällisten vakuuttelujen vuoksi syntynyt perusteltuja odotuksia. Tällaisia vakuutteluja ovat, riippumatta siitä oikeudellisesta muodosta, jossa ne on annettu tiedoksi, täsmälliset, ehdottomat ja yhtäpitävät tiedot, jotka on saatu sallituista ja luotettavista lähteistä (yhdistetyt asiat T-66/96 ja T-221/97, Mellet v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomio 21.7.1998, Kok. H. 1998, s. I-A-449 ja II-1305, 104 ja 107 kohta).

87 Nyt esillä olevassa asiassa kantaja väitteitään muulla tavoin vahvistamatta ainoastaan vetoaa siihen kantaan, jonka komissio on omaksunut muissa tarjouspyyntömenettelyissä. Jos tällaiset seikat katsotaan toteen näytetyiksi, ne eivät ole toimielimen antamia täsmällisiä vakuutteluja, eivätkä ne siten saa aikaan perusteltua luottamusta siihen, että komissio hyväksyy Euphetin ehdottaman menetelmän kyseessä olevan sopimuksen osalta.

- 88 Kantajan väite siitä, että Euphetin sulkeminen lainvastaisesti hankintamenettelyn ulkopuolelle on johtanut siihen, että tarjouskilpailu ratkaistiin sellaisen tarjoajan hyväksi, jonka tarjous ei ollut kokonaistaloudellisesti edullisin, on tehoton, koska komissiolla oli velvollisuus hylätä sen tarjous, kun otetaan huomioon Euphetin osalta todettu eturistiriita (ks. edellä 77 ja 78 kohta).
- 89 Kantajan väitettä ei siis voida hyväksyä. Näin ollen ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa on hylättävä.
- 90 Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen ensimmäinen kanneperuste on hylättävä kokonaan.

Toinen kanneperuste, joka koskee sitä, että Euphetilta on lainvastaisesti evätty mahdollisuus toimittaa eturistiriitaa koskevia täydentäviä tietoja

- 91 Kantaja vetoaa toisessa kanneperusteessaan pääasiallisesti siihen, että komissio on laiminlyönyt soveltamissääntöjen 146 artiklan 3 kohdasta johtuvan velvollisuutensa pyytää täydentäviä tietoja ennen tarjouksen hylkäämistä ja että se on loukannut luottamuksensuojan periaatetta ja yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Asianosaisten lausumat

- 92 Kantajan mukaan komissio ei voi hylätä Euphetin tarjousta antamatta sille tilaisuutta puolustautua ja arviointikomitean olisi pitänyt ainakin sallia sen esittää tätä kysymystä koskevat huomautuksensa.

93 Ensinnäkin kantaja moittii komissiota siitä, ettei se ole kehottanut Euphetia toimittamaan täydentäviä tietoja eturistiriitaongelmasta, toisin kuin soveltamissääntöjen 146 artiklan 3 kohdassa säädetään.

94 Toiseksi kantaja väittää, että luottamuksensuojan periaatetta on loukattu; se vetoaa tältä osin komission ja erään tarjoajan välillä sähköpostitse käytyyn keskusteluun, että komission käytäntönä on pyytää täydentäviä tietoja hakijoilta tai tarjoajilta, kun se on tarpeen. Tämä käytäntö on myös vahvistettu yhteisöjen tuomioistuimen julkisia hankintoja koskevassa oikeuskäytännössä, erityisesti edellä 57 kohdassa mainitussa asiassa *Fabricom* annetussa tuomiossa. Kun komissio ei ole pyytänyt täydentäviä tietoja, se on toiminut vakiintuneen ja oikeuskäytännössä vahvistetun käytännön vastaisesti ja loukannut luottamuksensuojan periaatetta. Komissio on taas toisaalta kantajan mukaan muissa olosuhteissa antanut tarjoajalle, joka oli vaarassa tulla suljetuksi pois, mahdollisuuden puolustautua. Kantaja ei myöskään tiedä toista tapausta, jossa tarjoaja olisi suljettu pois eturistiriidan riskin perusteella. Jos komissio ei kykene osoittamaan tällaisten tapausten olemassaoloa, sen olisi mahdotonta päättää tällaisesta poissulkemisesta loukkaamatta luottamuksensuojan periaatetta.

95 Kolmanneksi kantaja vetoaa tältä osin varainhoitoasetuksen 89 artiklan 1 kohdassa ja 99 artiklassa mainitun yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja syrjintäkiellon periaatteen loukkaamiseen, ja se tuo esiin kysymyksen siitä, onko komissio kyseessä olevan tarjouspyynnön yhteydessä antanut muille tarjoajille mahdollisuuden toimittaa täydentäviä tietoja. Kantaja katsoo komission väitteiden olevan ristiriitaisia, koska tämä yhtäältä väittää vastineessaan, että ”tarjousmenettelyn aloittamisen jälkeen ketään tarjoajista ei ole pyydetty esittämään täydentäviä tietoja”, mutta toisaalta se toteaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin suorittaman välitoimimenettelyn yhteydessä 24.6.2005 toimittamassaan vastaajan vastauksessa pyytäneensä tiettyjä tarjoajia osoittamaan, että niiden tarjoukset oli toimitettu annetussa määräajassa, minkä komissio oli tehnyt avattuaan tarjoukset, tai ainakin niiden jättämiselle asetetun määräajan päätyttyä. Kantaja katsoo, että jos tietoja on pyydetty näiltä tarjoajilta, kun taas Euphetille ei ole annettu mahdollisuutta

puolustautua eikä edes esittää näkemystään eturistiriidan riskistä, komissio on loukannut tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

96 Komissio väittää, että sillä on velvollisuus kuulla tarjoajaa vain, kun se aikoo asettaa varainhoitoasetuksen 96 artiklan mukaisia hallinnollisia tai taloudellisia seuraamuksia, kuten hankintojen ja avustusten ulkopuolelle sulkemisen tulevaisuudessa, eikä silloin, kun se sulkee sen tietyn hankintamenettelyn ulkopuolelle varainhoitoasetuksen 94 artiklan nojalla.

97 Tältä osin se huomauttaa ensinnäkin, että soveltamissääntöjen 146 artiklan 3 kohdassa ei aseteta sille mitään velvollisuutta pyytää tarjoajilta toimitettuja todisteita koskevia täsmennyksiä. Varainhoitoasetuksen 99 artiklan ja soveltamissääntöjen 148 artiklan 3 kohdan nojalla komission ja tarjoajien välinen yhteydenpito ei missään tapauksessa voi johtaa tarjousehtojen muuttamiseen.

98 Toiseksi komissio kiistää sellaisen yleisen käytännön olemassaolon, että tarjoajalta pyydetäisiin järjestelmällisesti täydentäviä tietoja ennen sen poissulkemista eturistiriidan vuoksi. Lisäksi kantajan esittämä komission sähköpostitse käymä keskustelu, joka liittyi toiseen hankintamenettelyyn, koski tiettyjä tarjouksen osatekijöitä koskevia täydentäviä tietoja, eikä mitenkään osoita, että komission vakiintuneena käytäntönä on kuulla tarjoajia ennen niiden tarjouksen hylkäämistä jollakin varainhoitoasetuksessa mainituista poissulkemisperusteista.

99 Tältä osin se, että kantaja vetoaa edellä 57 kohdassa mainitussa asiassa Fabricom annettuun tuomioon, on merkitystä vailla, koska yhteisöjen tuomioistuin on siinä

arvostellut Belgian lainsäädäntöä, jolla suljetaan automaattisesti julkisten hankintojen valmistelua hoitaneet henkilöt tätä hankintaa koskevan menettelyn ulkopuolelle, kun taas nyt esillä olevassa asiassa komissio ei ollut sulkenut Euphetia hankintasopimuksen tekomenettelyn ulkopuolelle. Euphet oli aluksi esittänyt tarjouksen, jonka osalta komissio oli sitten varmistanut eturistiriidan olemassa olon tässä tarjouksessa olevien tietojen perusteella ja ottaen huomioon hankinnan kohteen. Tarjouksen hylkääminen johtuu komission mukaan siis tällaisen eturistiriidan olemassaolosta. Kantajan väite siitä, että Euphet on joutunut automaattisen poissulkemisen kohteeksi, koska eturistiriidan olemassaolon konkreettinen arviointi on mahdollinen vain hankintasopimuksen tekemisen jälkeen, täsmällisemmin ilmaistuna hetkellä, jolloin puitesopimuksen täytäntöön panemiseksi on tehty erillissopimus, on ristiriidassa varainhoitoasetuksen 94 artiklan säännösten kanssa. Tämän artiklan perusteella on mahdollista sulkea kyseessä olevan hankintamenettelyn ulkopuolelle hakijat tai tarjoajat, jotka jo ennen hankintamenettelyä ovat eturistiriitatilanteessa.

- 100 Kolmanneksi komissio korostaa, että tarjousten avaamisen jälkeen millekään tarjoajalle ei ole osoitettu mahdollista eturistiriitaa koskevaa tietopyyntöä. Se toteaa perusteluidensa väitetystä ristiriitaisuudesta, että se on todellakin pyytänyt tiettyjä tarjoajia osoittamaan, että niiden tarjoukset on lähetetty asetetussa määräajassa tarjoukset sisältävien kirjekuorien postileiman epäselvyyden vuoksi. Tämä tilanne ei kuitenkaan sen mukaan ole verrattavissa Euphetin tilanteeseen. Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti on todennut asiassa T-195/05 R, Deloitte Business, 20.9.2005 antamassaan määräyksessä (Kok. 2005, s. II-3485, 120 kohta), tarjoukset sisältäviin kirjekuoriin painetun postileiman epäselvyys ei ole rinnastettavissa itse tarjouksen puutteellisuuteen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 101 Ensinnäkin siitä kysymyksestä, olisiko komission pitänyt kehottaa Euphetia toimittamaan täydentäviä tietoja eturistiriitaa koskevasta ongelmasta, on palautet-

tava mieliin, että soveltamissääntöjen 146 artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että osallistumishakemukset ja tarjoukset, joista puuttuu tarjouskilpailuasiakirjoissa vaadittuja olennaisia osia tai jotka eivät täytä niissä asetettuja erityisvaatimuksia, hylätään. Mainitun 146 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan mukaan arviointikomitea voi kuitenkin pyytää ehdokasta tai tarjoajaa täydentämään hakemustaan valintakelpoisuuden ja kelpoisuusvaatimusten täyttämättömyyden osoittavien todisteiden osalta tai esittämään tarvittavat todisteet komitean esittämässä määräajassa.

102 Soveltamissääntöjen 146 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan sanamuodosta ilmenee, että tässä säännöksessä annetaan arviointikomitealle mahdollisuus pyytää tarjoajilta täydentäviä tietoja valintakelpoisuuden ja kelpoisuusvaatimusten täyttämättömyyden osoittavien todisteiden osalta. Tästä seuraa, että sitä ei voida tulkita niin, että siinä asetetaan arviointikomitealle velvollisuus pyytää tarjoajilta tällaisia täsmennyksiä (ks. vastaavasti ja analogisesti asia T-19/95, *Adia Interim v. komissio*, tuomio 8.5.1996, Kok. 1996, s. II-321, 44 kohta).

103 Näin ollen komissio on voinut nyt esillä olevassa asiassa pätevästi päätyä sulkemaan pois Euphetin tarjouksen hankintamenettelystä varainhoitoasetuksen 94 artiklassa ja tarjouspyyntöasiakirjojen 9.1.3 kohdassa tarkoitetun eturistiriidan perusteella ilman, että sillä olisi ollut velvollisuus pyytää soveltamissääntöjen 146 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan nojalla täydentäviä tietoja.

104 Toiseksi väitetystä luottamuksensuojan periaatteen loukkaamisesta on palautettava mieliin, että edellä 86 kohdassa mainitun vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan luottamuksensuojan periaatteen loukkaamiseen ei voida vedota, jollei yhteisön toimielin ole antanut asiassa täsmällisiä vakuutteluja.

- 105 Nyt esillä olevassa asiassa kantaja tukeutuu komission yleiseen käytäntöön, joka sen mukaan on vahvistettu myös oikeuskäytännössä ja jonka mukaisesti pyydetään järjestelmällisesti täydentäviä tietoja tarjoajalta, ennen kuin se suljetaan hankintamenettelyn ulkopuolelle.
- 106 Kantajan toimittamat asiakirjat koskevat kuitenkin vain yhtä ainoaa tarjouspyyntöä, johon se itse oli vastannut eli ”audiovisuaalisista palveluista ja tuotannosta vastaavan yksikön toimintojen ennakoarviointia koskevaa” tarjouspyyntöä PO/2004-62/B3. Lisäksi arviointikomitean tässä asiassa esittämä pyyntö täydentävistä tiedoista koski yhtäältä sen selvittämistä, ”[vahvistaako] Deloitte’n läsnäolo koko Euroopan mantereella 300 kaupungissa sen kyvyn kattaa toiminnot, jotka ovat tämän hankinnan kohteena kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa” ja toisaalta ”urakan asianmukaisesta suorittamisesta annettavien todistusten” saamatta jäämistä, eikä eturistiriidan riskiä.
- 107 Kantaja ei myöskään esitä mitään konkreettista seikkaa, josta ilmenisi, että komissio olisi antanut Euphetille täsmällisiä vakuutteluja siitä, että arviointikomitea pyytäisi tältä täydentäviä tietoja, jotka koskevat eturistiriidan riskiä ja Euphetin tähän kysymykseen antaman vastauksen tyydyttävää luonnetta.
- 108 Näin ollen kantaja ei voi väittää, että luottamuksensuojan periaatetta on loukattu.
- 109 Tätä toteamusta ei heikennä se, että kantaja vetoaa edellä 57 kohdassa mainitussa asiassa Fabricom annettuun tuomioon, joka koskee sellaista oikeudellista kysymystä ja sellaista tosiasiallista tilannetta, jotka eivät ole rinnastettavissa siihen riita-asiaan, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tarkastelee nyt esillä olevan kanteen yhteydessä.

- 110 Kolmanneksi on hylättävä kantajan väite, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja syrjintäkiellon periaatteen loukkaamista sillä perusteella, että komissio on kantajan mukaan pyytänyt tietoja muilta tarjoajilta, kun taas Euphetilla ei ollut ollut mahdollisuutta puolustautua eikä edes esittää näkemystään eturistiriidan riskistä. Yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tilanteita ei kohdella eri tavoin eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavoin, ellei sellainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua (edellä 57 kohdassa mainittu asia Fabricom, tuomion 27 kohta). Tarjoaja, jonka tarjous on kirjekuoressa, jonka postileima on epäselvä, ei ole rinnastettavissa tarjoajaan, jonka tarjous on itsessään puutteellinen, koska ensin mainitussa tapauksessa komission toteama puute johtuu tarjoajan tahdosta riippumattomista seikoista, kun taas viimeksi mainitussa tapauksessa todettu puute johtuu itse tarjouksen ilmeisestä puutteellisuudesta. Euphetin tarjouksen hylkääminen ei siis loukkaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.
- 111 Ei siis ole osoitettu, että komissio olisi loukannut varainhoitoasetuksen 89 ja 99 artiklassa mainittuja yhdenvertaisen kohtelun ja syrjintäkiellon periaatteita.
- 112 Toinen kanneperuste ja näin ollen myös hylkäävän päätöksen kumoamista koskevat vaatimukset on siis hylättävä.
- 113 Tarjouskilpailun ratkaisemisesta kolmannen osapuolen eduksi tehtyä päätöstä koskeva kumoamisvaatimus on hylättävä sen seurauksena, että edeltävää päätöstä koskeva kumoamisvaatimus, johon se läheisesti liittyy, on hylätty.
- 114 Näin ollen kanne on kokonaisuudessaan hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

- 115 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.
- 116 Koska kantaja on hävinnyt asian, se on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, välitoimimenettelystä johtuvat oikeudenkäyntikulut mukaan luettuina.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Kanne hylätään.**
- 2) **Kantaja Deloitte Business Advisory NV veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, välitoimimenettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut mukaan luettuina.**

Legal

Wiszniewska-Białecka

Moavero Milanesi

Julistettiin Luxemburgissa 18 päivänä huhtikuuta 2007.

E. Coulon

H. Legal

kirjaaja

jaoston puheenjohtaja